

Öğretmen Adaylarının İyimserlik ve Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Büyüamin Aydın*, Şefika Çulha**, Berna Mercan***, Ezgi Zöğ****

Makale Geliş Tarihi: 25/03/2020

Makale Kabul Tarihi: 15/11/2020

DOI: 10.35675/befdergi.708092

Öz

Öğretmen adaylarının mesleklerinde istenen performansı gösterebilmeleri duyuşsal özelliklerine bağılıdır. Öğretmen adaylarının akademik iyimserlik ve tükenmişlikleri performanslarını doğrudan etkilemektedir. Öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri ile ilgili çalışmalara rastlanmasına karşın, akademik iyimserlik ve tükenmişlik düzeylerinin birlikte incelendiği, bu düzeyler üzerinde demografik özelliklerin etkilerine yönelik çalışmalara çok fazla rastlanmamaktadır. Bu çalışmanın amacı, cinsiyet, genel ağırlık not ortalaması, anne-baba tutumu, gelir düzeyi, anne-baba eğitim durumu değişkenlerine göre öğretmen adaylarının iyimserlik ve tükenmişlik düzeylerini incelemektir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmış, araştırmaya 326 öğretmen adayı (117 erkek, 209 kadın) katılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, öğretmen adaylarının akademik iyimserliklerinin cinsiyet, genel ağırlık not ortalaması, anne-baba tutumu, gelir düzeyi, anne-baba eğitim durumu değişkenlerine göre bir farklılık göstermediği yönündedir. Erkek öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeylerinin duyarsızlaşma faktöründe kadın öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu, duyarsızlaşma faktörünün anne-baba tutumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının akademik iyimserlik ve tükenmişlik düzeyleri arasında negatif yönde ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akademik iyimserlik, tükenmişlik, öğretmen adayı, demografik değişkenler.

*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Konya, Türkiye, mail: bunyaminaydin63@hotmail.com ORCID 0000-0002-0133-9386

**Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Lisansüstü Enstitüsü, Matematik Eğitimi Programı, Antalya, Türkiye, mail: sfkmntl@hotmail.com ORCID 0000-0002-0007-9033

***Bulanık Turgut Özal Ortaokulu, Muş, Türkiye, mail: berna.mercan07@gmail.com ORCID 0000-0003-1210-7879

****Gazipaşa Karalar Hüseyinli Ortaokulu, Antalya, Türkiye, mail: ezgizog@hotmail.com ORCID 0000-0001-6347-7517

Kaynak Gösterme: Aydın, B., Çulha, Ş., Mercan, B., & Zöğ, E. (2022). Öğretmen adaylarının iyimserlik ve tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(34),688-719.

Examining Preservice Teachers' Optimism and Burnout Levels According to Various Variables

Abstract

The ability of prospective teachers to show the desired performance in their profession depends on their affective characteristics. Academic optimism and burnout of teacher candidates directly affect their performance. Although there are studies on the burnout levels of teacher candidates, there aren't many studies examining the academic optimism and burnout levels together, the effects of demographic characteristics on these levels. The aim of this study is to examine the optimism and burnout levels of teacher candidates according to the variables of gender, general weight grade point average, parental attitude, income level, parental education level. Relational screening model was used in the research, 326 teacher candidates (117 male, 209 female) participated in the research. The results obtained from the study show that the academic optimism of the teacher candidates doesn't differ according to the variables of gender, general weight grade point average, parental attitude, income level, parental education level. It was determined that male teacher candidates' burnout levels were higher than female teacher candidates in the depersonalization factor, the depersonalization factor showed a significant difference according to parental attitudes. In addition, it was concluded that there is a negative relationship between the academic optimism and burnout levels of teacher candidates.

Keywords: *Academic optimism, burnout, prospective teachers, demographic variables.*

Giriş

Eğitimin ilk ailede başladığı düşünüldüğünde okul, bireyin aileden sonra sosyalleşmesini, çeşitli ilişkiler kurmasını sağlayan bir kurumdur. Bu kurumlarda çalışacak geleceğin öğretmeni olan öğretmen adaylarının iyimserlik düzeylerinin yüksek olması, öğrencilerine verecekleri eğitimin kalitesinin yüksek olmasını sağlayacaktır. Eğitimin kalitesinin yükselmesi zorlukların üstesinden gelme ve başaramama durumunda problemlere çözüm üretme ile mümkün olacaktır. Bunu başarabilecek olanlar da okulun ve toplumun olumlu yönlerine odaklanan eğitimcilerdir. Gelecek nesilleri sağlıklı bir şekilde yetiştirebilmek için aşırı yük altına giren ve sınırlarının üzerinde çalışmak zorunda kalan bu kişiler zaman içerisinde üstlendikleri işlere yetişemez olurlar (Tümkiye & Çavuşoğlu, 2010). Ayrıca öğrencileri, çalışma arkadaşları ve öğrenci velileri ile de bazen iletişim problemleri yaşayabilmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak zamanla tükenmişlik duygusu kendini hissettirmeye başlamaktadır.

İnsan ilişkilerinin fazla olduğu mesleklerde tükenmişlik kavramı sık kullanılmaktadır. Geleceğin öğretmeni olan öğretmen adayları da tükenmişlik riski olan gruplardan biridir (Tümkiye & Çavuşoğlu, 2010). Öğretmen adaylarında meydana gelen tükenmişlik duygusu sadece o birey için değil tüm toplum açısından

önem arz etmektedir. Çünkü öğretmen adaylarının yaşadığı tükenmişlik duygusunun etkileri mesleğe başladıktan sonra öğrencilere, çalıştığı okula, öğrencilerin ailelerine kadar uzanmaktadır. Başka bir ifade ile öğretmen adaylarının yaşayacağı tükenmişlik, toplumun her birimine etki etmektedir. Tükenmişlik duygusuna kapılan öğretmen adayının iş verimliliği azalırken eğitim öğretimin kalitesinde de düşüş meydana gelecektir (Tümekaya, 2000).

Tükenmişliğin sebeplerini, pekiştiricilerini ve öğretmen adayları üzerindeki psikolojik etkilerini belirlemek öğretmen adaylarının sağlığı ve eğitim sisteminin gelecekteki durumunu belirlemek açısından fayda sağlayacaktır (Grayson & Alvarez, 2008; akt: Büyükarıkan & Büyükarıkan, 2015). Öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri ile ilgili çalışmalara rastlanmasına karşın, akademik iyimserlik ve tükenmişlik düzeylerinin birlikte ele alındığı ve bu düzeyler üzerinde demografik özelliklerin etkilerine yönelik çalışmalara çok fazla rastlanmamaktadır. Tükenmişliğin bireysel, sosyal ve ekonomik etkisi (Korczak, Huber & Kister, 2010) göz önüne alındığında topluma birey yetiştirecek olan öğretmen adaylarına yapılacak her iyileştirmenin, öğrencilerinin davranışını ve okulların başarısını artıracığı bilinmektedir (Bauer, Stamm, Virnich, Wissing, Müller, Wirsching & Schaarschmidt, 2006). Başarı için yetenek ve isteklendirme kadar iyimserliğin gerekli olduğuna, öğrenilebileceğine ve geliştirilebileceğine (Seligman, 1998; akt. Hoy, Tarter & Hoy, 2006) yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde öğretmen adaylarının nitelikli bir eğitim vermelerinin yolunun iyimserlik düzeylerinin yüksek olmasından geçtiği ifade edilmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, öğrencilerin iyimserlik ve tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet, genel ağırlık not ortalaması (GANO), anne-baba tutumu, gelir düzeyi ve anne-baba eğitim durumuna göre değişimini belirlemektir.

Literatür Taraması

Akademik İyimserlik

Türk Dil Kurumu'na göre iyimserlik “genellikle her düşünce ve işi iyi olarak değerlendiren bir tutum veya kişilik özelliği” olarak tanımlamaktadır. Akademik iyimserlik ise okul, aile ve öğretmen işbirliği ile öğrencinin başarısının en üst seviyeye çıkarılabileceğine olan ortak inanç olarak ifade edilmektedir (Özdemir & Kılınç, 2014). Ayrıca akademik iyimserlik, bir öğretmenin, öğrenmeye vurgu yaparak, ebeveynlerle ve öğrencilerle yapacağı işbirliğine güvenerek ve kendi kapasitesine inanarak öğrencilerin akademik performanslarında bir fark yaratabileceğine dair olumlu inancı ile ilgilidir (Hoy, Hoy & Kurz, 2008).

McGuigan ve Hoy (2006) akademik iyimserliğin öğrenci başarısını artıran gizli bir etken olduğunu belirtmektedirler. Bu gizli etkeni kullanacak olan, gelecek nesilleri yetiştirme görevi edinen iyimser öğretmen adayları, güven ve duygudaşlık olan sınıf ortamında öğrencilerin derse aktif katılımlarını sağlayarak, öğrenciler ve toplum üzerinde farklılık yaratmaktadırlar (Çoban & Demirtaş, 2011). Başka bir deyişle

iyimser öğretmenler öğrencilerin, okulun ve toplumun olumlu yönlerine odaklanarak karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelmekte ve başarısızlık durumunda kendi kapasitelerini de göz önüne alarak problemlere çözüm üretmektedirler. Çünkü bu bireyler her öğrencinin bireysel farklılıklara sahip olduğunu ve gerekli imkânlar tanındığı zaman başarılı olabileceğine inanmaktadırlar. Bu inançlarıyla öğrencilerin ihtiyaçlarına göre uygun eğitim öğretim ortamını hazırlamaya yönelik davranış göstermektedirler (Çoban & Demirtaş, 2011; Yılmaz & Kurşun, 2015).

Akademik iyimserlik seviyesi yüksek olan öğretmen adaylarının, eğitim öğretim ortamını öğrencilerine uygun şekilde düzenleyerek öğrencilerinin maksimum seviyede eğitim almaları için çaba göstermeleri ve öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği şartları yerine getirmek için çalışmalarını beklenir. Bu sayede öğrencinin etkili bir öğretim ortamında öğrenim görmesi sağlanır, öğrencinin gereksinimleri en etkili şekilde giderilir ve eğitim öğretimin kalitesi artırılmış olur (Özdemir & Kılınc, 2014).

İyimser bir öğretmen öğrencilerinin, çalıştıkları ortamın ve içinde buldukları toplumun olumlu niteliklerine odaklanır. Bu sebeple belirledikleri hedeflere ulaşabilmek için daha fazla çaba sarf ederler (Çağlar, 2013). Öğretmen ve öğretmen adaylarının iyi bir eğitim ortamı oluşturma yönündeki ideallerinin gerçekleşmemesi, hedefledikleri başarıların sağlanamaması sonucunda sahip oldukları iyimserlik duygusunun yerini doğal bir tepki olarak tükenme duygusu alacaktır (Tümkiye, 2000). Bu durumda ortaya tükenmişlik kavramı çıkmaktadır.

Akademik Tükenmişlik

Son yıllarda tükenmişliğe olan ilgi artmasına rağmen tükenmişlik ile ilgili kabul gören tanım ve tanı ölçütleri bulunmamaktadır. Genel olarak tükenmişlik; yorgunluk, duyarsızlaşma, performansta azalma (Kutsal & Bilge, 2012; Weber & Jaekel-Reinhard, 2000), fiziksel, zihinsel ve duygusal tükenme (Slivar, 2001) ve uzun süre iş stresine maruz kalma sonucu oluşan psikolojik bir durum olarak ifade edilmektedir (Embriaco, Papazian, Kentish-Barnes, Pochard & Azoulay, 2007). Bireylerin yaşadığı tükenmişliğin sebeplerini ve yapısını araştırmak amacıyla geliştirilen tükenmişliği farklı şekillerde ifade eden ve adlandıran modeller Bristlin, Lonner ve Thorndike (1973) tarafından geliştirilen Shirom-Melamed Tükenmişlik Ölçeği, Pines ve Aronson'un (1988) Tükenmişlik Ölçeği, Kristensen, Borritz, Villadsen ve Christensen (2005) tarafından geliştirilen Kopenhag Tükenmişlik Envanteri) bulunmaktadır. Bunlardan en yaygın olarak kabul göreni ise Maslach'ın tükenmişlik modelidir. Maslach'ın tükenmişlik modeli duyarsızlaşma, duygusal tükenme ve kişisel başarı eksikliği boyutlarından oluşmaktadır (Çapulcuoğlu & Gündüz, 2013b; Kutsal & Bilge, 2012; Maslach, Schaufeli & Leiter; 2001). Bu modele dayandırılarak geliştirilen Maslach Tükenmişlik Envanteri özellikle insanlarla birebir iletişim kurmayı gerektiren meslek gruplarında çalışan bireylere uygulanmış ve bu uygulamalar sonucunda tükenmişlik eğitim alanında çalışan kişilerde ve öğrencilerde

yüksek oranlarda görülmüştür (Balkıs, Duru, Buluş & Duru, 2011; Bauer, vd., 2006; Slivar, 2001; Weber & Jaekel-Reinhard, 2000).

Öğretmenlerde görülen tükenmişlik; öğretmenin kendisini mesleki olarak yetersiz hissetmesi, davranış problemi olan öğrencilerinin bulunması, kalabalık ve gürültülü sınıflar, öğrencilerin derslere karşı ilgisizliği, velilerin yeteri kadar eğitim öğretime destek olmaması, öğretmenin diğer okul personelleri ile sorunlarının olması gibi durumlar sonucunda ortaya çıkmaktadır (Avcı & Seferoğlu, 2011; İnce & Şahin, 2015; Kırıl & Diri, 2016; Otacıoğlu, 2008).

Öğrencilerde görülen tükenmişlik kendini yorgun hissetme, duyarsızlaşma, öğrenci olarak kendini yetersiz hissetme, verimliliğin azalması, çalışmaya olan ilgisizliğin artması, umutsuzluğun ve kaygı düzeyinin artması şeklinde ortaya çıkmaktadır (Balkıs vd., 2011; Büyükarıkan & Büyükarıkan, 2015; Çapulcuoğlu & Gündüz, 2013a; Kutsal & Bilge, 2012; Küçüksüleymanoğlu & Eğilmez, 2013; Özdemir, 2015; Seçer, 2015; Tümkaya & Çavuşoğlu, 2010).

Öğretmen adaylarında görülen tükenmişliğin nedenlerine bakıldığında zaman öğretmen adaylarının kendi istekleri ile toplumun ve ailelerinin beklentilerinin uyumsuz olması, gelecek kaygısı yaşamaları, eğitim sürecinde birçok sorumluluklarının olması, sürekli olarak değişen atama ölçütlerinden doğan belirsizlikler, bireylerin kendilerine yeterince zaman ayıramaması (Kutsal & Bilge, 2012; Küçüksüleymanoğlu & Eğilmez, 2013; Seçer, 2015; Tansel, 2015), üniversite eğitimi sürecinde yoğun müfredata bağlı olarak aşırı yüklenilmesi, akranları tarafından dışlanılmaları, öğretmenlerinin birey hakkında olumsuz tutum geliştirmeleri ve kontrol edilemez düzeydeki sürekli stres şeklinde sıralanabilir.

Bazı sosyo-demografik değişkenlerde bireylerin tükenmişlik yaşamasında önem arz etmektedir (Otacıoğlu, 2008). Bu değişkenlerden biri de cinsiyet değişkenidir. Cinsiyetlere bağlı olarak biçilmiş bir takım roller bulunmaktadır. Bu durum erkek egemen toplumlarda, erkeklerin mesleki ve akademik alanlarda kadınlara göre daha sorumlu davranışları sonucunu ortaya çıkarmaktadır (Akbaş & Gizir, 2010). Kadınların duygularını rahat bir şekilde konuşarak ifade etmeleri ve yanlarında sosyal bir destek aramaları olumlu karşılanırken, erkeklerin duygularını göz önünde yaşamaları ve sosyal destek arayışında olmaları olumsuz görülmektedir. Bu olumsuzluk, erkeklerin tükenmişlik düzeylerinin artmasına sebep olmaktadır (Balkıs vd., 2011). Aynı koşullar altında olayların tekrarlanması sonucunda hassasiyet kaybetme özelliği olarak tanımlanan duyarsızlaşma erkeklerde çok daha fazla görülmektedir (Büyükarıkan & Büyükarıkan, 2015; Çapulcuoğlu & Gündüz, 2013).

Tükenmişlik düzeyinin yüksek olması öğrencilerin ders çalışmada isteksiz ve bir işi yaparken kendilerini yetersiz hissetmelerine sebep olmaktadır (Balkıs vd., 2011). Tükenmişlik düzeyi yüksek iken akademik başarının az olması tükenmişlik ile akademik başarının ters orantılı bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir (Çapulcuoğlu & Gündüz, 2013). İyimselik düzeyi yüksek olan bireylerin yaşam

memnuniyetlerinin fazla olması, akademik görevlerinde başarılı olmalarını dolaylı olarak etkilemektedir (Güler & Emeç, 2006).

Çapulcuoğlu ve Gündüz (2013)'ün öğrencilerin tükenmişlik düzeyleri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, koruyucu anne-baba tutumlarının tükenmişlik düzeyinin artmasına sebep olurken demokratik anne-baba tutumlarının tükenmişlik düzeyinin azalmasına etki ettiğini belirtmektedirler.

Ekonomik düzeyi (gelir) yüksek kişilerin yüksek yaşam standartlarında yaşamaları ve toplum içinde kendilerini daha rahat ifade etmeleri güvenlerinin artmasına sebep olmaktadır. Ekonomik düzeyi düşük kişilerin toplum içerisinde kabul görmemeleri tükenmişlik düzeylerinin artmasına sebep olacaktır (Tümkeya & Çavuşoğlu, 2010). Bu durum ekonomik düzey bakımından tükenmişlik düzeyleri arasında bir farklılık olduğunu göstermektedir.

Aşkar ve Umay'a (2001) öz-yeterlik algısı yüksek olan kişilerin çaba gösteren ve olumsuzluklarla mücadele eden kişiler olduğunu ifade etmektedirler. Cooper ve Robinson (1991) matematik öz yeterliliği ile anne-baba eğitimi arasında düşük düzeyde bir ilişki olduğunu ve anne-baba desteğinin önemli olduğunu belirtmektedirler.

Telef, Uzman ve Ergün (2013) psikolojik iyi oluşu, kişinin yaşam amaçlarına sahip olması olarak tanımlarken, Karaçam ve Pulur (2019) öğretmenlerinin psikolojik iyi oluş düzeylerinin arttıkça akademik iyimserlik düzeylerinin de artacağını ve psikolojik iyi oluş düzeyleri yüksek olan öğretmenlerin daha başarılı olacağını ifade etmektedirler. Tükenmişlik yaşayan bireylerde çalışmaya karşı isteksizlik görüleceğinden, bu bireylerin psikolojik iyi oluşlarının olumsuz olması beklenmektedir.

Bu bağlamda bu çalışmanın problemleri ve alt problemleri aşağıda sunulmuştur:

1. Öğretmen adaylarının iyimserlik ve tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenlere (cinsiyet, GANO, anne-baba tutumu, gelir düzeyi, anne ve baba eğitim durumu) göre değişimi nasıldır?

1.1. Öğretmen adaylarının akademik iyimserlik düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.2. Öğretmen adaylarının akademik iyimserlik düzeyleri GANO'ya göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Öğretmen adaylarının akademik iyimserlik düzeyleri anne baba tutumuna göre farklılık göstermekte midir?

1.4. Öğretmen adaylarının akademik iyimserlik düzeyleri gelir düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

1.5. Öğretmen adaylarının akademik iyimserlik düzeyleri anne eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

1.6. Öğretmen adaylarının akademik iyimserlik düzeyleri baba eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

1.7. Öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.8. Öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri GANO'ya göre farklılık göstermekte midir?

1.9. Öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri anne baba tutumuna göre farklılık göstermekte midir?

1.10. Öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri gelir düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

1.11. Öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri anne eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

1.12. Öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri baba eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

2. Öğretmen adaylarının akademik iyimselik düzeyleri ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma; cinsiyet, genel ağırlık not ortalaması (GANO), anne-baba tutumu, gelir düzeyi ve anne-baba eğitim durumu değişkenlerine göre öğretmen adaylarının iyimselik ve tükenmişlik düzeylerini incelemeyi amaçladığından dolayı ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli "iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasında, birlikte değişim varlığı ve/veya derecesini belirleme"yi amaçlayan bir araştırma modelidir (Karasar, 2003: 76).

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Eğitim Fakültesinde yedi farklı bölümde (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Fen Bilgisi Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği) öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturmaktadır. 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında Eğitim Fakültesinde ders kaydı olan öğrenci sayısı 1230'dur. Katılımcıların bölüm, sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenine göre dağılımları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.

Örneklem Bölüm Sınıf Düzeyi ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre Dağılımı

Bölüm	Sınıf Düzeyi	Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
	1.Sınıf	28	14	42
	2.Sınıf	21	9	30

İlköğretim Matematik Öğretmenliği	3.Sınıf	9	6	15	135
	4.sınıf	40	8	48	
İngilizce Öğretmenliği	2.Sınıf	16	10	26	26
Türkçe Öğretmenliği	1.Sınıf	15	12	27	27
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	3.Sınıf	10	17	27	42
	4.Sınıf	6	9	15	
Okul Öncesi Öğretmenliği	2.Sınıf	26	15	41	41
Sınıf Öğretmenliği	2.Sınıf	12	9	21	21
Fen Bilgisi Öğretmenliği	4.Sınıf	26	8	34	34
	Toplam	209	117	326	

Bu evren içerisinde hızlı ve daha az maliyetle çok sayıda görüşme imkânı sağlaması nedeniyle olasılığa dayalı olmayan örneklem yöntemlerinden uygun (convenience) örneklem yöntemine (Hair, Babin, Money & Samuel, 2003) göre tespit edilecek öğretmen adayları araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Veriler iki araştırmacı tarafından öğrencilerin ders programlarının en yoğun olduğu iki günde saat 10 ile 13 arasında öğretmen adayları derse başlamadan ilgili dersin öğretim üyesi eşliğinde gönüllülük esasına dayalı olarak toplanmıştır. Bu süreç sonucunda toplam 326 öğretmen adayı (117 erkek ve 209 kadın) araştırmaya katılmıştır.

Öğretmen adaylarının demografik özelliklerine (cinsiyet, GANO, anne-baba tutumu, kişi başı gelir, anne ve baba eğitim durumu) ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.
Öğretmen Adaylarının Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	209	64,1
	Erkek	117	35,9
GANO	2,00 ve altı	7	2,1
	2,01 – 3,00	117	35,9
	3,01 – 4,00	122	37,4
	Belirtmeyen	80	24,5

Anne-Baba Tutumu	Otoriter	37	11,3
	Demokratik	121	37,1
	Koruyucu	125	38,3
	İlgisiz	15	4,6
	Belirtmeyen	28	8,6
Kişi Başı Gelir	540,68 TL ve altı	117	35,9
	540,68 TL - 1761,15 TL	165	50,6
	1761,15 TL ve üstü	20	6,1
	Belirtmeyen	24	7,4
Anne Eğitim Durumu	İlkokul ve okuma-yazma bilmeyen	147	45,1
	Ortaokul	56	17,2
	Lise	61	18,7
	Yüksek Öğrenim	62	19,0
Baba Eğitim Durumu	İlkokul ve okuma-yazma bilmeyen	113	34,7
	Ortaokul	70	21,5
	Lise	76	23,3
	Yüksek Öğrenim	67	20,6

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunu kadınlar (%64,1) oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının GANO'ları incelendiğinde çoğunluğunu 3,01-4,00 (%37,4) ile 2,01-3,00 (%35,9) ortalamaya sahip öğretmen adayları oluştururken 2 ve altında ortalamaya sahip az sayıda öğretmen adayı bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının %24,5'inin 1.sınıf öğrencisi olmaları nedeniyle not ortalamasına sahip değillerdir. Bu nedenle not ortalamalarına göre inceleme yapılırken 1.sınıfa giden öğretmen adayları değerlendirmeye alınmamışlardır. Anne-baba tutumuna göre incelendiklerinde öğretmen adaylarının çoğunluğunun anne-baba tutumlarının demokratik (%37,1) ile koruyucu (%38,3) olduğu görülürken sırasıyla otoriter ve ilgisiz anne-baba tutumu takip etmektedir. Öğretmen adaylarının ailelerinin kişi başına düşen gelirini belirlemek için TÜRK-İŞ (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu) verileri kullanılmıştır. TÜRK-İŞ Aralık 2019 verilerine göre dört kişilik bir aile için açlık sınırını 2162,7 TL, yoksulluk sınırını ise 7044,6 TL olarak belirlemiştir. Ailenin toplam geliri ailede yaşayan kişi sayısına bölünerek kişi başı gelir oluşturulmuştur. 540,68 TL ve altı açlık sınırı, 540,68 TL ile 1761,15 TL arası

yoksulluk sınırı ve 1761,15 TL üstü yaşama maliyeti olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının %7,4 gelir durumlarını belirtmekten kaçınırlarken, kişi başına düşen gelir miktarları incelendiğinde çoğunluğunun (%50,6) yoksulluk sınırı içerisinde olduğu görülmekte ve bunu açlık sınırında olanlar (%35,9) takip etmektedir. Yaşama maliyeti olarak belirlenen miktara sahip olan öğretmen adaylarının sayısı ise en düşük düzeydedir. Öğretmen adaylarının aile eğitim durumları incelendiğinde ilkokul mezunu veya okuma-yazma bilmeyen anneler (%45,1) babalar (%34,7) çoğunluğu oluşturmaktadır. Anne eğitim durumunda sırasıyla yüksek öğrenim (%19,0), lise (%18,7) ve ortaokul (%17,2); baba eğitim durumunda ise sırasıyla lise (%23,3), ortaokul (%21,5) ve yüksek öğrenim (%20,6) gelmektedir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmanın veri toplama araçlarından ilki olan “Kişisel Bilgi Formu”nda bölüm, sınıf, cinsiyet, GANO, algılanan anne-baba tutumu, aylık gelir ve ailede yaşayan kişi sayısı, annenin ve babanın eğitim durumu olmak üzere öğretmen adaylarını daha yakından tanımak için araştırmacılar tarafından hazırlanan sorular sorulmuştur. İkinci olarak öğretmen adaylarının akademik iyimserlik düzeylerini belirlemek amacıyla Hoy vd. (2006) tarafından geliştirilen Yıldız (2011) tarafından Türkçe’ye uyarlanan ve 11 maddeden oluşan “Akademik İyimserlik Ölçeği” ve öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeylerini tespit etmek için Schaufeli, Martinez, Marques-Pinto, Salanova ve Bakker (2002) tarafından geliştirilen Çapri, Gündüz ve Gökçakan (2011) tarafından Türkçe’ye uyarlanan ve 13 maddede oluşan “Maslach Tükenmişlik Envanteri” uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerin analiz edilmesi için çeşitli nicel istatistikî teknikler kullanılmış ve veriler “SPSS for Windows 20.0” ve “AMOS Grap” paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizine başlamadan önce verileri toplamak amacıyla kullanılan ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği hesaplanmıştır. Yüksel ve Yüksel (2004, s.71)’e göre, “Geçerlilik, araştırma sonuçlarının doğruluğunu ve araştırma aracının ölçmek istenileni ölçüp ölçmediği” olarak tanımlanmaktadır. Geçerlilik kapsamında ölçeğin yapı geçerliliği hesaplanmıştır. “Daha önce keşfedilmiş ve daha az faktör altında birleştirilmiş ölçeklerin, araştırmanın yapıldığı örnekleme de benzer olup olmadığını test etmek” (Meydan & Şeşen, 2011) amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Ölçeğin ifadelerinin (değişkenler) birbirleri ile olan tutarlılığını ve kullanılan ölçeğin araştırılan sorunu ne derece yansıttığını belirlemek için (Kayış, 2008) güvenilirlik analizi yapılmıştır. Ölçeğin her bir faktörünün içsel tutarlılığının belirlenmesi için Cronbach alpha güvenilirlik testi uygulanmıştır (Lewis, Templeton & Byrd, 2005).

Tablo3.

Öğretmen Adaylarının Demografik Özelliklerinin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Cinsiyet	GANO	Anne-Baba Tutumu	Kişi Başı Gelir	Anne Eğitim Durumu	Baba Eğitim Durumu
n	Geçerli	326	246	298	302	326
	Kayıp	0	80	28	24	0
Çarpıklık (Skewness)	0,591	-0,987	-0,140	0,241	0,476	0,222
Basıklık (Kurtosis)	-1,661	0,350	-0,471	-0,631	-1,330	-1,398

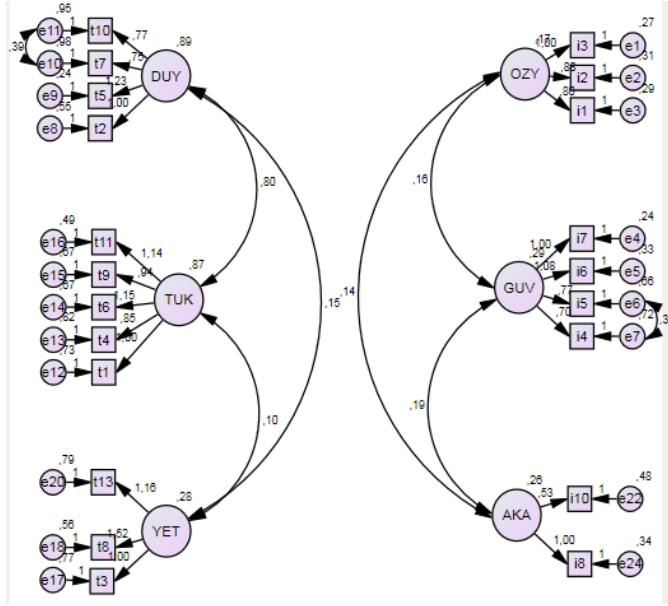
Tablo 4.

Faktörlere İlişkin Betimleyici İstatistikler

	N	\bar{x}	SS	%95 GA	Çarpıklık	Basıklık
Akademik İyimserlik	326	4,00	0,45	3,95	-0,334	1,776
Özyeterlik	326	4,09	0,48	4,04	-0,200	0,524
Güven	326	3,82	0,62	3,75	-0,278	0,406
Akademik Vurgu	326	4,22	0,60	4,15	-0,667	0,510
Tükenmişlik	326	2,81	0,76	2,73	0,233	-0,520
Tükenme	326	3,01	1,02	2,90	0,265	-0,852
Duyarsızlaşma	326	2,64	0,99	2,53	0,401	-0,595
Yetkinlik	326	2,73	0,81	2,64	0,188	-0,189

Geçerlilik ve güvenilirlik analizleri sonrasında araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özelliklerine ilişkin veriler frekans ve yüzde değerleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışmaya katılan öğretmen adaylarının akademik iyimserlik ve tükenmişlik düzeylerini belirlemek amacıyla faktörler düzeyinde ortalama ve standart değerleri hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının demografik özellikleri bakımından akademik iyimserlik ve tükenmişlik durumlarına verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farkın olup olmadığını tespit etmek için “Bağımsız İki Örnek T-Testi” (Independent-Samples t-Test) ve “Tek Yönlü Varyans Analizi” (One-Way ANOVA) uygulanmış ve farkın hangi gruptan kaynaklandığını anlamak için “Tukey” ve “Bonferroni” testleri yapılmıştır. Bu testler yapılmadan önceverilerin normallik testleri yapılarak çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri hesaplanmıştır (Tablo 3 ve Tablo 4). $p>0,05$ anlamlılık düzeyi için çarpıklık değerinin

-1,96 ile +1,96 ve basıklık değerinin -3 ile +3 aralığında olması (Hair, Babin, Money & Samouel, 2003) göz önüne alındığında verilerin normal dağılıma uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Şekil 1. Akademik iyimserlik ve tükenmişlik ölçeği birinci düzey çok faktörlü model

Çalışma modelinin uyum indeksleri incelendiğinde standardize edilmiş regresyon katsayıları 0,350'nin altında olan akademik iyimserlik ölçeğinin akademik vurgu faktörüne ait iki ifade “Öğrencilerin yaptığı kalitesiz ödevleri kabul etmem.”, “Öğrencilere akademik başarıyı yakalamaları için baskı yaparım.” ile tükenmişlik ölçeğinin yetkinlik faktörüne ait bir ifade “Ders yaptığım süre boyunca birçok ilginç şey öğrendim.” çıkarıldıktan sonra modelin kabul edilebilir bir uyuma sahip olduğunu göstermektedir ($\chi^2_{(181)} = 378,875$ ($p < 0,001$); $\chi^2/d.f. = 2,093$; iyilik uyum indeksi (GFI)=0,900; karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI)=0,920; artırmalı uyum indeksi (IFI)=0,921 ve yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA)=0,058) (Byrne, 2010). Sonuç olarak iyilik uyum indeksleri elde edilen modelin iyi bir uyuma sahip olduğuna işaret etmektedir (bkz. Şekil 1 ve Tablo 5).

Tablo 5.

Akademik iyimserlik ve Tükenmişlik Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistikleri

Faktörler ve İfadeler	\bar{X}	SS	DFA	t
			Faktör	
			Yükleri	Değeri
Akademik İyimserlik Ölçeği				

Özyeterlik

Öğrencileri okul çalışmalarında başarılı olabileceklerine ne kadar inandırabilirsiniz?	4,2	0,629	0,52	6,533
Öğrencileriniz için ne ölçüde nitelikli sorular oluşturabilirsiniz?	4	0,661	0,544	6,721
Öğrencilerin sınıf kurallarına uymalarını ne ölçüde sağlayabilirsiniz?	4,08	0,659	0,618	N/A ^a

Güven

Öğrencilerimin ailelerine güvenirim.	3,35	0,931	0,407	6,161
Veli desteğine güvenebilirim.	3,67	0,911	0,453	6,819
Öğrencilerime güvenirim.	4,06	0,817	0,71	9,496
Öğrenciler arasında güvene sahibim.	4,21	0,728	0,739	N/A ^a

Akademik Vurgu

Öğrencilerin cevaplarını nasıl bulduklarını açıklamalarını isterim.	4,1	0,748	0,655	N/A ^a
Öğrencilere çaba harcamalarını sağlayacak ödevler veririm.	4,33	0,777	0,363	4,097

Tükenmişlik Ölçeği**Tükenme**

Derslerimden duygusal olarak yıldığımı hissediyorum.	2,96	1,267	0,736	N/A ^a
Okuldaki bir günün sonunda kendimi bitkin hissediyorum.	3,62	1,207	0,658	11,587
Sabah kalkıp yeni bir okul gününe başlamak zorunda olduğumu düşündüğümde kendimi yorgun hissediyorum.	3,08	1,352	0,796	14,156
Ders çalışmak veya bir derse girmek benim için gerçekten bir yük.	2,56	1,2	0,731	12,929
Derslerden tükendiğimi hissediyorum.	2,81	1,27	0,834	14,856

Duyarsızlaşma

Okula başladığımdan beri derslere olan ilgim azaldı.	2,61	1,2	0,784	N/A ^a
Derslerime ilişkin isteğim azaldı.	2,73	1,25	0,921	17,943

Derslerimin potansiyel yararlılığı konusunda kuşku duyuyorum.	2,8	1,22	0,583	10,67
Derslerimin öneminden kuşkuluyum.	2,42	1,21	0,598	10,978
Yetkinlik				
Derslerimde karşılaştığım problemleri etkili bir şekilde çözebilirim.	2,76	1,025	0,519	N/A ^a
Bana göre iyi bir öğrenciyim.	2,46	1,1	0,733	5,816
Ders esnasında, yapılan şeylerde etkin olduğumdan eminim.	2,96	1,08	0,568	6,125

^aAMOS'ta, bir yüklemle 1'e sabitlenmelidir. Bu nedenle bu öge için t-istatistiği hesaplanamaz.

Yapılan güvenirlik analizi sonuçlarına göre akademik iyimserlik ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı 0,757 ve tükenmişlik ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı 0,872 olarak hesaplanmıştır. Nunnally (1978) ve Hair vd. (2003)'ne göre Cronbach Alpha katsayısının en düşük değerinin 0,70 olması gerektiği göz önüne alındığında elde edilen ölçeklerin faktörlerinin içsel tutarlılığa sahip olduğu söylenebilir.

Bulgular

Öğretmen adaylarının demografik özellikleri ile akademik iyimserlik ölçeğine göre verdikleri yanıtlar arasındaki farkın belirlenmesine ilişkin bulgular

Öğretmen adaylarının akademik iyimserlik düzeyleri özyeterlilik, güven ve akademik vurgu faktörleri altında incelendiğinde cinsiyetlerine göre anlamlı bir farka sahip olup olmadıklarının incelenmesi için Bağımsız Gruplar T-Testi" (Independent-Samples t-Test) uygulanmıştır(bkz. Tablo 6).

Tablo 6.

Akademik İyimserlik Ölçeğinin Cinsiyete Göre Bağımsız İki Örnek T Testi Bulguları

Faktörler	Gruplar	N	\bar{X}	SS	sd	t	p																				
Özyeterlilik	Kadın	209	4,08	0,46	324	-0,429	0,668																				
	Erkek	117	4,11	0,51				Güven	Kadın	209	3,80	0,61	324	-0,693	0,489	Erkek	117	3,85	0,64	Akademik Vurgu	Kadın	209	4,25	0,57	324	1,500	0,135
Güven	Kadın	209	3,80	0,61	324	-0,693	0,489																				
	Erkek	117	3,85	0,64				Akademik Vurgu	Kadın	209	4,25	0,57	324	1,500	0,135	Erkek	117	4,15	0,64								
Akademik Vurgu	Kadın	209	4,25	0,57	324	1,500	0,135																				
	Erkek	117	4,15	0,64																							

Analiz sonuçlarına göre akademik iyimsizlik ölçeğine ait tüm faktörlerin aritmetik ortalamalarının öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farkının olmadığı ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle öğretmen adaylarının cinsiyetleri akademik iyimsizlik düzeylerini etkilememektedir. Bu bulgu kadın ve erkek öğretmen adaylarının aynı akademik iyimsizlik düzeyinde olduklarını göstermektedir.

Öğretmen adaylarının demografik özellikleri ile akademik tükenmişlik ölçeğine göre verdikleri yanıtlar arasındaki farkın belirlenmesine ilişkin bulgular

Öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri tükenme, duyarsızlaşma ve yetkinlik faktörleri altında incelenmiştir (bkz. Tablo 7).

Tablo 7.
Tükenmişlik Ölçeğinin Cinsiyete Göre Bağımsız İki Örnek T Testi Bulguları

Faktörler	Gruplar	N	\bar{X}	SS	sd	t	p																				
Tükenme	Kadın	209	3,02	1,01	324	0,384	0,701																				
	Erkek	117	2,98	1,04				Yetkinlik	Kadın	209	2,52	0,96	324	-2,819	0,005	Erkek	117	2,84	1,03	Duyarsızlaşma	Kadın	209	2,70	0,80	324	-,907	0,365
Yetkinlik	Kadın	209	2,52	0,96	324	-2,819	0,005																				
	Erkek	117	2,84	1,03				Duyarsızlaşma	Kadın	209	2,70	0,80	324	-,907	0,365	Erkek	117	2,78	0,84								
Duyarsızlaşma	Kadın	209	2,70	0,80	324	-,907	0,365																				
	Erkek	117	2,78	0,84																							

Cinsiyetlerine göre tükenme ve yetkinlik faktörlerinde anlamlı bir farklılığa ($p>0,05$) sahip olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre duyarsızlaşma faktörü incelendiğinde kadınların ortalamalarının ($\bar{X}=2,52$ SS=0,96) erkeklerin ortalamalarından ($\bar{X}=2,84$ SS=1,03) anlamlı olarak farklılık gösterdiği görülmektedir ($t(324)=-2,819$, $p<0,05$). Bu durum erkek öğretmen adaylarının duyarsızlaşma faktöründe daha fazla tükenmişlik yaşadıklarını göstermektedir.

Öğretmen adaylarının akademik iyimsizlik ve tükenmişlik ölçeğine verdikleri yanıtların GANO, anne-baba tutumu, kişi başı gelir, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farka sahip olup olmadığına test edilmesi için “Tek Yönlü Varyans Analizi” (One-Way ANOVA) uygulanmıştır (bkz. Tablo 8).

Tablo 8.
Akademik İyimserlik Ölçeği Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Faktörler	Gruplar	Sayı	A.O.	S.S.	F	P
GANO	Özyeterlik	2,00 ve altı	7	4,2400	0,74	1,747	0,176
		2,01 – 3,00	117	3,9972	0,53		
		3,01 – 4,00	122	4,0929	0,41		
	Güven	2,00 ve altı	7	4,0714	0,84	2,497	0,084
		2,01 – 3,00	117	3,7151	0,69		
		3,01 – 4,00	122	3,8723	0,56		
	Akademik Vurgu	2,00 ve altı	7	4,4286	0,53	0,612	0,543
		2,01 – 3,00	117	4,1752	0,63		
		3,01 – 4,00	122	4,1844	0,55		
Anne-Baba Tutumu	Özyeterlik	Otoriter	37	4,0541	0,50	0,582	0,627
		Demokratik	121	4,1323	0,38		
		Koruyucu	125	4,0640	0,54		
		İlgisiz	15	4,1556	0,59		

Güven	Otoriter	37	3,6757	0,67	0,848	0,464	
	Demokratik	121	3,8657	0,59			
	Koruyucu	125	3,8340	0,63			
	İlgisiz	15	3,8167	0,94			
Akademik Vurgu	Otoriter	37	4,2703	0,62	0,302	0,824	
	Demokratik	121	4,2314	0,55			
	Koruyucu	125	4,1763	0,64			
	İlgisiz	15	4,2000	0,70			
Kişi Başı Gelir	Özyeterlik	540,68 TL ve altı	117	4,0684	0,49	0,370	0,691
		540,68 TL-1761,15 TL	165	4,0930	0,49		
		1761,15 TL ve üstü	20	4,1667	0,38		
	Güven	540,68 TL ve altı	117	3,7913	0,63	0,187	0,830
		540,68 TL-1761,15 TL	165	3,8283	0,60		
		1761,15 TL ve üstü	20	3,7625	0,60		
	Akademik Vurgu	540,68 TL ve altı	117	4,2268	0,63	0,090	0,914
		540,68 TL-1761,15 TL	165	4,2030	0,57		

		1761,15 TL ve üstü	20	4,2500	0,68		
Anne Eğitim Durumu	Özyeterlilik	İlkokul ve okuma yazma bilmeyen	147	4,0975	0,55		
		Ortaokul	56	4,0774	0,39	0,252	0,860
		Lise	61	4,1311	0,44		
		Yüksek Öğrenim	62	4,0594	0,41		
	Güven	İlkokul ve okuma yazma bilmeyen	147	3,7772	0,69		
		Ortaokul	56	3,9063	0,45	1,864	0,136
		Lise	61	3,7213	0,63		
		Yüksek Öğrenim	62	3,9395	0,57		
	Akademik Vurgu	İlkokul ve okuma yazma bilmeyen	147	4,2656	0,60		
		Ortaokul	56	4,1518	0,56	1,232	0,298
		Lise	61	4,1148	0,59		
		Yüksek Öğrenim	62	4,2581	0,64		
Baba Eğitim Durumu	Özyeterlilik	İlkokul ve okuma yazma bilmeyen	113	4,1112	0,49		
		Ortaokul	70	4,0802	0,48	0,149	0,930
		Lise	76	4,1145	0,46		

	Yüksek Öğrenim	67	4,0623	0,49		
Güven	İlkokul ve okuma yazma bilmeyen	113	3,8549	0,66		
	Ortaokul	70	3,9003	0,56	0,879	0,452
	Lise	76	3,7619	0,61		
Yüksek Öğrenim	67	3,7727	0,66			
Akademik Vurgu	İlkokul ve okuma yazma bilmeyen	113	4,2738	0,57		
	Ortaokul	70	4,3046	0,59	2,292	0,078
	Lise	76	4,1835	0,53		
	Yüksek Öğrenim	67	4,0726	0,70		

Özyeterlik, güven ve akademik vurgu faktörlerinin Levene varyansların homojenliği testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($LF_{\text{Özyeterlik}}=2,021$; $p=0,156$; $LF_{\text{Güven}}=0,548$; $p=0,460$; $LF_{\text{Akademik Vurgu}}=1,892$; $p=0,170$).

Öğretmen adaylarının akademik iyimserlik düzeyleri özyeterlilik, güven ve akademik vurgu faktörleri altında incelendiğinde GANO, anne-baba tutumu, gelir, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu açısından akademik iyimserliklerinin üç faktör için de anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının GANO, anne-baba tutumu, gelir, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumuna göre akademik tükenmişlik düzeylerinin (tükenme, duyarsızlaşma ve yetkinlik faktörleri altında) belirlenebilmesi için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9.
Akademik Tükenmişlik Ölçeği Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Faktörler	Gruplar	Sayı	A.O.	S.S.	F	P	Anlamlı Farklılık
GANO	Tükenme	2,00 ve altı	7	2,7612	0,86	2,624	0,075	
		2,01 – 3,00	117	3,2829	1,01			
		3,01 – 4,00	122	3,0140	0,99			
	Duyarsızlaşma	2,00 ve altı	7	2,7136	1,04	3,088	0,047	(2,01-3,00)-
		2,01 – 3,00	117	2,9328	0,98*			(3,00-4,00)
		3,01 – 4,00	122	2,6207	0,95*			
	Yetkinlik	2,00 ve altı	7	2,7616	0,94	13,232	0,000	(2,01-3,00)-
		2,01 – 3,00	117	2,9719	0,83*			(3,00-4,00)
		3,01 – 4,00	122	2,4546	0,73*			
Anne-Baba Tutumu	Tükenme	Otoriter	37	3,1738	0,93	1,397	0,244	
		Demokratik	121	2,9029	1,02			
		Koruyucu	125	3,0117	1,06			

	İlgisiz	15	3,3702	0,94			
Duyarsızlaşma	Otoriter	37	2,8007	0,93			
	Demokratik	121	2,5249	0,97*	3,106	0,027	İlgisiz- Demokratik
	Koruyucu	125	2,6235	1,00			
Yetkinlik	İlgisiz	15	3,2827	1,03*			
	Otoriter	37	2,8005	0,75			
	Demokratik	121	2,6047	0,76	1,119	0,342	
	Koruyucu	125	2,7640	0,86			
	İlgisiz	15	2,8413	0,93			
Tükenme	540,68 TL ve altı	117	2,9142	1,06			
	540,68 TL-1761,15 TL	165	3,0843	1,01	1,125	0,326	
	1761,15 TL ve üstü	20	3,1613	0,97			
Kişi Başı Gelir	Duyarsızlaşma	540,68 TL ve altı	117	2,5016	1,04		
		540,68 TL-1761,15 TL	165	2,7209	0,960	2,328	0,099
		1761,15 TL ve üstü	20	2,9028	0,961		
Yetkinlik	540,68 TL ve altı	117	2,6527	0,82	0,474	0,623	

		540,68 TL-1761,15 TL	165	2,7436	0,84		
		1761,15 TL ve üstü	20	2,7737	0,66		
Anne Eğitim Durumu	Tükenme	İlkokul ve okuma yazma bilmeyen	147	3,0616	1,01		
		Ortaokul	56	2,7915	0,93	1,461	0,225
		Lise	61	3,1443	1,04		
		Yüksek Öğrenim	62	2,9345	1,06		
	Duyarsızlaşma	İlkokul ve okuma yazma bilmeyen	147	2,7416	1,05		
		Ortaokul	56	2,3625	0,86	2,159	0,093
		Lise	61	2,7034	0,10		
		Yüksek Öğrenim	62	2,5808	0,95		
	Yetkinlik	İlkokul ve okuma yazma bilmeyen	147	2,6846	0,88		
		Ortaokul	56	2,7726	0,68	0,404	0,750
		Lise	61	2,8046	0,83		
		Yüksek Öğrenim	62	2,7242	0,77		
Baba Eğitim Durumu	Tükenme	İlkokul ve okuma yazma bilmeyen	147	2,8323	1,06	2,440	0,064
		Ortaokul	56	2,9724	0,89		

	Lise	61	3,2143	1,00		
	Yüksek Öğrenim	62	3,1125	1,06		
Duyarsızlaşma	İlkokul ve okuma yazma bilmeyen	147	2,5534	1,02		
	Ortaokul	56	2,6546	0,94	0,528	0,663
	Lise	61	2,7028	1,00		
	Yüksek Öğrenim	62	2,7033	1,00		
Yetkinlik	İlkokul ve okuma yazma bilmeyen	147	2,6416	0,84		
	Ortaokul	56	2,7710	0,82	0,641	0,589
	Lise	61	2,7845	0,84		
	Yüksek Öğrenim	62	2,7743	0,73		

Tükenme, duyarsızlaşma ve yetkinlik faktörlerinin Levene varyansların homojenliği testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($LF_{Tükenme}=0,811$; $p=0,489$; $LF_{Duyarsızlaşma}=0,076$; $p=0,973$; $LF_{Yetkinlik}=1,365$; $p=0,254$).

Öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri tükenme, duyarsızlaşma ve yetkinlik faktörleri altında incelendiğinde GANO için tükenme faktöründe anlamlı bir farklılık görülmezken duyarsızlaşma ($F_{Duyarsızlaşma}(2,243)=3,088$, $p = 0,047$) ve yetkinlik ($F_{Yetkinlik}=13,232$, $p=0,000$) faktörlerinde %95 güven aralığında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. GANO'ları 2,01-3,00 arasında olanlar GANO'ları 3,01-4,00 arasında olanlara göre daha fazla duyarsızlaşma göstermekte olup daha fazla yetkinliğe sahip olduklarını belirtmektedirler.

Anne-baba tutumu incelendiğinde tükenme ve yetkinlik faktöründe anlamlı bir farklılık görülmezken duyarsızlaşma ($F_{Duyarsızlaşma}(3,294)=3,106$, $p=0,027$) faktöründe anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu durum ilgisiz anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarının demokratik anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarına göre daha fazla duyarsızlaştıklarını ve otoriter, demokratik ve koruyucu anne-baba tutumuna göre en fazla duyarsızlaşma yaşayan öğretmen adaylarının ilgisiz anne-baba tutumuna sahip kişiler olduğunu göstermektedir. Kişi başı gelir, anne ve baba eğitim durumu incelendiğinde ise üç faktör için anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Tablo 10.

Akademik İyimserlik Ölçeği ve Tükenmişlik Ölçeği Korelasyon Analizi Sonuçları

		Tükenmişlik
İyimserlik	Pearson Korelasyon Katsayısı	-0,284**
	p	0,000
	N	326

Yapılan Pearson korelasyon analizine göre öğretmen adaylarının akademik iyimserlik düzeyleri ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür ($r=-0,284$, $p<0,01$, $N=326$) (bkz. Tablo 10). Bu durum akademik iyimserlik ve tükenmişlik arasında negatif yönde zayıf bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada öğretmen adaylarının akademik iyimserlik ve tükenmişlik düzeylerinin; cinsiyet, GANO, anne-baba tutumu, kişi başı gelir ve anne-baba eğitim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Öğretmen adaylarının akademik iyimserlik ölçeğine verdikleri yanıtların ortalamaları incelendiğinde, özyeterlik, güven ve akademik vurgu faktörlerine verilen yanıtların ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç öğretmen adaylarının akademik iyimserlik düzeylerinin yüksek olduğunu ve çoğunluğunun özyeterlikleri ve öğrencilerine duydukları güven ile başarılı bir şekilde eğitim verebileceklerine inandıklarını göstermektedir. Özdemir ve Kılınç (2014) öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerini belirlemek için yaptıkları bir çalışmada öğretmenlerin yükseğe yakın derecede akademik iyimserliğesahip olduklarını belirtmektedirler.

Öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile akademik iyimserlik düzeylerinin incelendiği çalışmada, cinsiyetin akademik iyimserlik üzerinde etkisinin olmadığını göstermektedir. Benzer şekilde Güleri (1998) ve Ngidi (2012) de cinsiyetin öğretmen adaylarının akademik iyimserliğini etkileyen önemli faktörler arasında olmadığını ifade etmektedir. Toplumumuzda kadına ve erkeğe biçilen roller ve davranışlar farklı olsa da cinsiyetin öğretmenler adaylarının akademik iyimserliği üzerinde etkisinin olmadığını göstermektedir.

Ayrıca akademik iyimserlik düzeyinin GANO, anne-baba tutumu, kişi başı gelir, anne ve baba eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediğinin incelendiği çalışmada akademik iyimserlik düzeyi ile değişkenler arasında bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Karaçam ve Pulur (2019) psikolojik iyi oluş ile akademik iyimserlik arasında pozitif bir ilişki olduğuna değindikleri çalışmalarında, psikolojik iyi oluş düzeyleri yüksek olan kişilerin akademik başarılarının daha yüksek olacağını ifade etmektedirler. Her ailede anne-baba tutumu farklılık göstereceği gibi öğretmen adaylarının iyimserlik düzeylerini etkilemediği görülmektedir. GANO'nun ve kişi başı gelirin yüksek olması bireylerde psikolojik iyi oluş sağlayarak iyimserlik düzeylerinin yüksek olmasına neden olacağı düşünülürken çalışmanın sonuçları bir farklılık olmadığını göstermektedir. Bu durum bireylerin iyimserliklerini kaybetmediklerini göstermektedir.

Öğretmen adaylarının tükenmişlik ölçeğinin tükenme, duyarsızlaşma ve yetkinlik faktörlerine verdikleri yanıtlar incelendiğinde, ortalamaların düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Cinsiyete göre tükenmişlik düzeylerinin incelendiği çalışmada, kadınların ve erkeklerin verdikleri yanıtlar arasında tükenme ve yetkinlik faktörlerinde anlamlı bir farklılık bulunmazken, duyarsızlaşma faktöründe erkeklerin daha fazla tükenmişlik yaşadıkları belirlenmiştir. Bu durum cinsiyet rolleri ile bağlantılı olabilir. Sosyalleşmeye kız çocukları erkek çocuklardan daha erken başlamaktadır ve bu süreçte erkek çocukları toplum tarafından zayıflık olarak görülen duygularını bastırma yoluna gidebilmektedir. Benzer şekilde Ören ve Türkoğlu (2006)'nın, Balkıs vd. (2011)'nin, Gündüz, Çapri ve Gökçakan (2012)'in, Çapulcuoğlu ve Gündüz (2013)'ün, Büyükarıkan ve Büyükarıkan (2015)'nin, Seçer (2015)'in, Şentürk (2016)'ün ve Tansel (2015)'in öğrenciler ile yaptıkları çalışmalarda erkeklerin daha fazla duyarsızlaşma gösterdikleri

belirtilmektedir. Çapulcuoğlu ve Gündüz (2013) bu durumu, ailenin ve toplumun beklentilerinin erkekler üzerinde daha fazla baskıya yol açmasından kaynaklandığı şeklinde açıklamaktadır. Buna karşın Slivar (2001) ve Bauer vd. (2006) kadınların erkeklere göre anlamlı derecede tükenmişlik yaşadığını belirtmektedirler.

Yapılan çalışmada öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri tükenme, duyarsızlaşma ve yetkinlik faktörleri altında incelendiğinde GANO için tükenme faktöründe anlamlı bir farklılık görülmezken duyarsızlaşma ve yetkinlik faktörlerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Tümkaya ve Çavuşoğlu (2010) öğretmen adaylarının GANO'larına göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı farkın olmadığını ifade etmektedirler. Slivar (2001) ve Balkıs vd. (2011) tükenmişlik düzeyinin yüksek olmasının akademik başarının düşük olmasıyla ilişkili olduğunu ve düşük akademik başarıyı yordadığını belirtmektedirler. Benzer şekilde Küçüksüleymanoğlu ve Eğilmez (2013) müzik öğretmenleri adayları ile yaptıkları çalışmada GANO'larına göre duyarsızlık ve tükenmişlik faktörlerinde anlamlı bir farklılık olduğunu ifade etmektedirler.

Yapılan çalışmada ilgisiz anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarının daha fazla tükenmişlik yaşadıkları görülmektedir. Bu durumun öğretmen adaylarının karşılaştıkları problem karşısında kendilerini yalnız ve çaresiz hissetmesi sonucunda ortaya çıktığı düşünülmektedir. Ören ve Türkoğlu (2006) anne-baba tutumları ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığını belirtmektedirler. Çapulcuoğlu ve Gündüz (2013) demokratik anne-baba tutumuna sahip öğrencilerin tükenmişliğinin azaldığını, koruyucu anne-baba tutumuna sahip öğrencilerin ise tükenmişlik düzeyinin arttığını ifade etmektedirler.

Yapılan çalışmada kişi başı gelir incelendiğinde ise akademik tükenmişlik düzeyi için anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde Ören ve Türkoğlu (2006) sosyo-ekonomik düzey ile tükenmişlik arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Buna karşın Tümkaya ve Çavuşoğlu (2010) sınıf öğretmenleri ile yaptıkları çalışmada sosyo-ekonomik düzey arttıkça tükenmişliğin azaldığını ifade etmektedirler.

Yapılan çalışmada öğretmen adaylarının akademik iyimserlik düzeyleri ile tükenmişlik düzeyleri arasında negatif yönde zayıf bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Maslach Tükenmişlik Ölçeği ve akademik iyimserlik ölçeklerinin bir arada öğretmen adaylarına uygulanması çalışmaya özgün bir araştırma olma niteliği kazandırmıştır. Bunun yanı sıra öğretmen adaylarında görülen tükenmişliğin nedenlerini bazı demografik değişkenlere göre farklı faktörlerde incelenmesine imkân tanımaktadır.

Öğretmen adaylarının akademik iyimserliklerini geliştirebilmeleri için okul çalışmalarında başarılı olacaklarına inanmaları, veliye ve öğrenciye güvenmeleri gerekmektedir. Öğretmen adaylarının tükenmişliklerini yenmeleri için, olumlu imaj geliştirmeleri, psikolojik uyum ve duygusal istikrar göstermeleri, daha fazla aktiviteye katılmaları önerilebilir. Bunun yanı sıra öğretmen adaylarının tükenmişlik

yaşamalarının engellenmesi ve akademik iyimseliklerini geliştirebilmeleri için üniversite bünyesinde yer alan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi yürütücülüğünde eğitimler verilmeli ve grup çalışmaları yapılmalıdır. Ayrıca çalışmanın daha geniş bir örneklem grubuyla devlet okulları ve özel okullarda çalışan öğretmenleri de kapsayacak şekilde karşılaştırmalı bir çalışma olarak yapılması önerilmektedir.

Çıkar Çatışması ve Etik Bildirimi

Yazarlar arasında çıkar çatışması olmayıp, çalışmada tüm etik kurallara uyulmuştur.

Kaynaklar

- Avcı, Ü., & Seferoğlu, S. S. (2011). Bilgi toplumunda öğretmenin tükenmişliği: Teknoloji kullanımı ve tükenmişliği önlemeye yönelik alınabilecek önlemler. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(9), 13-26.
- Balkıs, M., Duru, E., Buluş, M., & Duru, S. (2011). Tükenmişliğin öğretmen adayları arasındaki yaygınlığı, demografik değişkenler ve akademik başarı ile ilişkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29), 151-165.
- Bauer, J., Stamm, A., Virnich, K., Wissing, K., Müller, U., Wirsching, M., & Schaarschmidt, U. (2006). Correlation between burnout syndrome and psychological and psychosomatic symptoms among teachers. *International archives of occupational and environmental health*, 79 (3), 199-204.
- Bristlin, R. W., Lonner, W. J., & Thorndike, R. M. (1973). *Cross-cultural research methods*. New York: John Wiley&Sons.
- Byrne, B.M. 2010. *Structural Equation Modeling with AMOS*. Routledge.
- Büyükarıkan, B., & Büyükarıkan, U. (2015). Fen bilimleri enstitülerinde lisansüstü eğitim alan öğrencilerin tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 459-478.
- Çağlar, Ç. (2013). Okulların akademik iyimselik düzeyinin öğretmenlerin örgütsel bağlılığı üzerindeki etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 260-273.
- Çapulcuoğlu, U., & Gündüz, B. (2013a). Öğrenci Tükenmişliğini yordamada stresle başa çıkma, sınav kaygısı, akademik yetkinlik ve anne-baba tutumlar. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 3(1), 201-218.
- Çapri, B., Gündüz, B., & Gökçakan, Z. (2011). Maslach tükenmişlik envanteri-öğrenci formu'nun (mte-öf) Türkçe'ye uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 40(1). 134-147.
- Çapulcuoğlu, U. & Gündüz, B. (2013b). Lise öğrencilerinde tükenmişliğin cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü ve algılanan akademik başarı değişkenlerine göre incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 12-24.
- Çoban, D., & Demirtaş, H. (2011). Okulların akademik iyimselik düzeyi ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3(3), 317-348.

- Embriaco, N., Papazian, L., Kentish-Barnes, N., Pochard, F., & Azoulay, E. (2007). Burnout syndrome among critical care healthcare workers. *Current opinion in critical care*, 13(5), 482-488.
- Güleri, M. (1998). Üniversiteli ve işçi gençliğin gelecek beklentileri ve kötümserlik-iyimserlik düzeyleri. *Kriz Dergisi*, 6(1), 55-65.
- Gündüz, B., Çapri, B., & Gökçakan, Z. (2012). Üniversite öğrencilerinin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2012), 38-55
- Hair, J. F., Babin, B., Money, A.H., & Samouel, P. (2003). *Essentials of Business Research Methods*. United States of America: John Wiley & Sons.
- Hoy, W. K., Tarter, C. J., & Hoy, A. W. (2006). Academic optimism of schools: A force for student achievement. *American Educational Research Journal*, 43(3), 425-446.
- Hoy, A. W., Hoy, W. K., & Kurz, N. M. (2008). Teacher's academic optimism: The development and test of a new construct. *Teaching and teacher education*, 24(4), 821-835.
- İnce, N. B., & Şahin, A. E. (2015). Maslach tükenmişlik envanteri-eğitimci formu'nu türkçe'ye uyarlama çalışması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 6(2), 385-399.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (12.Baskı). Nobel Yayıncılık.
- Kıral, E., & Diri, M. S. (2016). Ortaokul öğretmenlerinin iş doyumlarının mesleki tükenmişlik düzeylerine etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(39), 125-149.
- Korczak, D., Huber, B., & Kister, C. (2010). Differential diagnostic of the burnout syndrome. *GMS health technology assessment*, 6.
- Kristensen, S.T., Borritz, M., Villadsen, E., & Christensen, K. B. (2005). *The Copenhagen Burnout Inventory: A new tool for the assessment of burnout*. *Work&Stress*, July-September, 19(3) 192-207.
- Kutsal, D., & Bilge, F. (2012). Lise öğrencilerinin tükenmişlik ve sosyal destek düzeyleri. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 283-297.
- Küçüksüleymanoğlu, R., & Eğilmez, H. O. (2013). Müzik öğretmeni adaylarının tükenmişlik düzeyleri: uludağ üniversitesi örneği. *International Journal of Social Science*, 6(3), 905-923.
- Lewis, B. R., Templeton, G. F., & Byrd, T. A. (2005). A methodology for construct development in MIS research. *European Journal of Information Systems*, 14(4), 388-400.
- Maslach, C., Schaufeli, W. B., & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual review of psychology*, 52(1), 397-422.
- McGuigan, L., & Hoy, W. K. (2006). Principal leadership: Creating a culture of academic optimism to improve achievement for all students. *Leadership and policy in schools*, 5(3), 203-229.

- Ngidi, D. P. (2012). Academic optimism: an individual teacher belief. *Educational Studies*, 38(2), 139-150.
- Nunnally, J.C. (1978). *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill Company.
- Otaçioğlu, S. G. (2008). Müzik öğretmenlerinde tükenmişlik sendromu ve etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 103-116.
- Ören, N., & Türkoğlu, H. (2006). Öğretmen adaylarında tükenmişlik. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16).
- Özdemir, Y. (2015). Ortaokul öğrencilerinde okul tükenmişliği: ödev, okula bağlılık ve akademik motivasyonun rolü. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 27-35.
- Özdemir, S., & Kılınç, A. (2014). Bürokratik okul yapısı ile öğretmenlerin akademik iyimsizlik düzeyleri arasındaki ilişki. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(1), 1-23.
- Pines, A. M., & Aronson, E. (1988). *Career burnout: Causes and cures*. New York: Free Press.
- Seçer, İ. (2015). Üniversite öğrencilerinde okul tükenmişliği ile psikolojik uyumsuzluk arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1), 81-99.
- Schaufeli, W. B., Martinez, I., Marques-Pinto, A., Salanova, M., & Bakker, A. (2002). Burnout and engagement in university students: a cross-national study. *Journal of Cross-Cultural Studies*, 33, 464-481.
- Slivar, B. (2001). The syndrome of burnout, self-image, and anxiety with grammar school students. *Horizons of Psychology*, 10(2), 21-32.
- Tansel, B. (2015). Üniversite öğrencilerinin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(2), 241-268.
- Telef, B. B., Uzman, E., & Ergün, E. (2013). Öğretmen adaylarında psikolojik iyi oluş ve değerler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(12), 1297- 1307.
- Tümkiye, S. (2000). Akademik tükenmişlik ölçeğinin geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(19), 128-133.
- Tümkiye, S., & Çavuşoğlu, İ. (2010). Sınıf öğretmenliği son sınıf öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 468-481.
- TÜRK-İŞ (2019). "Aralık 2019 açlık ve yoksulluk sınırı". <https://www.turkis.org.tr/aralik-2019-aclik-ve-yoksulluk-siniri/> (28.12.2019).
- Weber, A., & Jaekel-Reinhard, A. (2000). Burnout syndrome: a disease of modern societies?. *Occupational medicine*, 50(7), 512-517.
- Yıldız, G. (2011). *Akademik iyimsizlik ölçeğinin Türkçeye uyarlanabilirliğinin incelenmesi* (Tez No.288410) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.

Yılmaz, E.,& Kurşun, A. T. (2015). Okulların örgütsel kültürü ile akademik iyimserliği arasındaki ilişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(35), 46-69.

Extended Abstract

Determining the effects of academic optimism and burnout feelings experienced by teacher candidates on their performance psychology will be beneficial in terms of determining the future state of the education system(Grayson & Alvarez, 2008; akt: Büyükarıkan & Büyükarıkan, 2015).Because the effects of burnout and optimism attitudes exhibited by pre-service teachers affect every unit of the society after they start their profession. There will be decrease in the work efficiency of the teacher candidate who has feeling of burnout a decrease in the quality of education.(Tümkaya, 2000). Pre-service teachers with a high level of academic optimism are expected to strive to ensure that their students receive the maximum level of education and to fulfill the requirements of the teaching profession.In this way, the student is provided to study in an effective teaching environment, the needs of the student are met in the most effective way, the quality of education is increased (Özdemir & Kılınç, 2014). Although studies related to burnout levels of pre-service teachers are found in the researches based on these findings, studies regarding the academic optimism and burnout levels together, the effects of demographic characteristics on these levels aren't encountered much.Accordingly, the aim of this study is to examine the optimism and burnout levels of prospective teachers according to the variables of gender, overall weight average, parental attitude, income level, parental education level. The application of Maslach Burnout Inventory and academic optimism scales together with prospective teachers has provided the study as a unique research.

Relational screening model was used because there is a change between the variables determined in the research if there is a change, it is aimed to determine the degree of this change. The universe of the research consists of pre-service teachers who study in Alanya Alaaddin Keykubat University Faculty of Education in seven different departments (Guidance and Psychological Counseling, Science Education, Elementary Mathematics Education, Preschool Education, Classroom Teaching, English Language Teaching, Turkish Language Teaching). The number of active students enrolled in the Faculty of Education in the 2019-2020 academic year is 1296. Prospective teachers who will be determined according to the convenience sampling method (Hair, Babin, Money, and Samuel, 2003), which aren't probability-based sampling methods, because they provide a lot of conversation opportunities in this universe, quickly and at a lower cost. The data were collected by two researchers on a voluntary basis on the two days when the students' schedules were the busiest.As a result of this process, a total of 326 prospective teachers (117 males, 209 females) participated in the study. In addition, students who wanted to participate in the research process voluntarily were included, prospective teachers were asked to express their opinions easily.The first of the data collection tools used in the study;

“Personal Information Form”, which is applied to determine demographic characteristics to better know prospective teachers, secondly to determine the academic optimism levels of prospective teachers, Hoy et al. (Academic Optimism Scale) which consists of 11 items developed by (2006) and “Maslach Burnout Inventory”, which is composed of 13 items developed by Schaufeli, Martinez, Marques-Pinto, Salanova and Bakker (2002) to determine the burnout levels of teacher candidates. Various quantitative statistical techniques were used to analyze the research data, the data were analyzed with the "SPSS for Windows 20.0", "AMOS Grap" package program. In terms of the demographics of prospective teachers between academic optimism and their responses to burnout case to determine whether there is a significant difference "Two Independent Sample T-Test" (Independent-samples t-test), "one-way analysis of variance" (One-Way ANOVA) was applied "Tukey", "Bonferroni" tests were carried out to understand from which group the difference originated.

When the findings regarding the demographic characteristics of the pre-service teachers participating in the research are examined, the majority of the participants in the research are women (64.1%). When the GPAs of the prospective teachers are examined, it is seen that the pre-service teachers have an average of 3.01-4.00 (37.4%) and 2.01-3.00 (35.9%). However, while examining according to the grade averages, prospective teachers who went to 1st grade weren't taken into consideration. In the analysis made according to the parents' attitude, it is seen that the majority of teacher candidates' parents' attitudes democratic (37.1%) protective (38.3%). TURK-IS to determine the per capita income of the family of teacher candidates (Confederation of Trade Unions of Turkey) data is used. According to the data of TÜRK-İŞ December 2019, the total income of the family was divided by the number of people living in the family and per capita income was created. 540.68 TL below hunger limit, 540.68 TL to 1761.15 TL poverty limit living costs over 1761.15 TL. In line with these data, 7.4% of pre-service teachers refrain from stating their income status, when the per capita income amounts are analyzed, it is seen that the majority (50.6%) is within the poverty line. When the family education levels of teacher candidates are analyzed, primary school graduates or illiterate mothers (45.1%) fathers (34.7%) make up the majority. Higher education (19.0%), high school (18.7%) secondary school (17.2%) in case of mother education; In the case of father education, high school (23.3%), secondary school (21.5%) higher education (20.6%) are respectively. As a result of the research, it was seen that the arithmetic averages of all factors belonging to the academic optimism scale didn't create statistically significant difference according to gender. When the depersonalization factor is examined by gender, males experience more burnout. It was determined that academic optimism levels didn't differ significantly according to GPA, parental attitude, per capita income, parental education level. While burnout levels don't differ significantly under the exhaustion factor according to their GPA, they show significant difference in depersonalization competence factors. When the parental attitudes are examined, there isn't significant difference in the exhaustion competence factor, while there is significant difference

in the depersonalization factor. When per capita income educational status of parents are examined, there isn't significant difference. A negative correlation was found between teacher candidates' academic optimism and burnout levels.